

în cele ce urmează, numai la două chestiuni care ne preocupă, și anume la *categoria numărului gramatical* și la cea a *diatezei verbului*. Cele două sarcini au fost distribuite — în mod firesc, după preferințe, — primul dintre autorii recenziei abordând problema categoriei numărului ¹, cel de-al doilea — diateza.

S-ar cuveni, poate, să facem (și chiar o să facem), în prealabil, unele considerații care să pună în lumină felul în care V.M.N. își formulează concepția privind categoriile gramaticale, lucru important, demn de relevat, cu multiple aspecte teoretice și filozofice, de lingvistică generală deci.

După cum se știe, problema categoriilor gramaticale este și astăzi una dintre cele mai controversate din câte există în lingvistica teoretică. Explicația trebuie, firește, căutată în complexitatea categoriilor înseși. Deosebindu-se între ele în fiecare limbă, ele au și elemente comune ce apar în limbi foarte diferite ca structură.

În ceea ce privește lingvistica rusă și sovietică, V.M.N. semnalează continuarea, până în zilele noastre, a două direcții în felul de a concepe categoriile gramaticale, dintre care una porcede de la A.A. Šachmatov (1864—1920), alta — de la F.F. Fortunatov (1848—1914) și A. M. Peškovskij (1878—1933). În definirea categoriilor, Šachmatov lua ca punct de plecare „reprezentarea” (de fapt, *sensul gramatical*), care însoțește *sensul lexical* al cuvintelor, în timp ce Peškovskij se orienta după *forme*, organizate sub raportul *sensului*. După remarca lui V.M.N. (p. 7), lingviștii sovietici acceptă, cu variații ce diferă mai mult sau mai puțin, una din aceste modalități de înțelegere a categoriilor gramaticale. Părerea autorului (vezi p. 7—8) este că ambele concepții sînt vulnerabile, datorită tratării unilaterale a problemei în cauză, unii specialiști luînd drept principiu fundamental *conținutul*, în timp ce alții consideră că trebuie pornit de la *expresie*. Rezultatul: „termenul «categorie gramaticală» dublează noțiuni ca «sens gramatical» sau «formă gramaticală»” (p. 8). Oricît ar putea să pară de paradoxal, teza privind caracterul bilateral al fenomenului gramatical (unitatea dintre *sens* și *expresie lingvistică*) este subliniat și de adepții principiilor tradiționale (care îmbrățișează una din definițiile reproduse, în esența lor, de noi mai sus). Dificultatea — deocamdată, insurmontabilă — de a rezolva problema categoriilor gramaticale rezidă, după autor (p. 8—9), în faptul că nu au fost studiate exhaustiv și nu s-a ajuns încă la o interpretare — unanim acceptată — a unor fenomene lingvistice fundamentale ca *sensul gramatical* și *forma gramaticală*.

În fundamentarea unei concepții proprii, V.M.N. avansează ideea potrivit căreia, abordînd studiul esențelor lingvistice, avem obligația să delimităm strict fenomenele ce aparțin limbii de fenomenele care „pot numai părea ale limbii, în virtutea faptului că tocmai limba, fiind cel mai important mijloc de comunicare, reprezintă, în același timp, și o unealtă a cunoașterii” (p. 9). Trebuie, deci, făcută o distincție între *conținutul* și *relațiile* din lumea reală și entitățile similare din limbă. Ca *unitate* sau *semn lingvistic* un cuvînt (de ex., *floare*, *piatră*) servește pentru a desemna un fenomen extralingvistic, un

¹ Lui îi aparțin, de asemenea, considerațiile introductive și cele cîteva cuvinte care încheie recenzia de față.